

15.02.2024

POL-2023-170009

Poliisihallitus
Poliisitarkastaja Sami Kallioma

Keskusrikospoliisin lausunto valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn nykytilasta ja kehittämistarpeista

1 Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisin lausuntoa valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn nykytilasta ja kehittämistarpeista. Valmiuslain muutosmuistioissa esitetyt ehdotukset ovat keskeisiä yhteiskuntamme kriisinsietokyvyn ja turvallisuuden vahvistamiseksi.

Poliisihallitus on päävastuullinen valmistelija ja Keskusrikospoliisi toimittaa oman vastauksena Poliisihallituksen käyttöön.

2 Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä riskienhallinnan roolin korostamista perusteltuna, sillä se on valmiussuunnittelun kulmakivi, joka mahdollistaa organisaatioiden kyvyn ennakoida, tunnistaa ja priorisoida organisaatioihin vaikuttavia riskejä sekä vahvistaa organisaatioiden kokonaisvaltaista turvallisuuskulttuuria. Tämä prosessi on olennainen osa organisaatioiden kriittisten toimintojen tunnistamisessa ja niiden jatkuvuuden varmistamisessa, mikä on keskeistä erilaisten kriisitilanteiden hallinnassa.

Yhteistyön merkitys eri toimijoiden välillä korostuu muistiossa, mikä on perusteltua, sillä yhteistyöllä ja tiedonvaihdolla voidaan parantaa valmiutta ja reagointikykyä. Tämä koskee niin julkisen sektorin viranomaisia, yksityistä sektoria kuin myös järjestöjäkin. Kriittisten palveluiden ja infrastruktuurien jatkuvuuden hallintaan liittyvien riskien sekä tietoturvariskien tunnistaminen ja hallinta on keskeinen osa tätä työtä, mikä edellyttää sektorikohtaisten lainsäädäntöjen mukaisia toimenpiteitä.

3 Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Keskusrikospoliisin mukaan nykyinen valmiuslaki ja sen kokonaisuus on lähtökohtaisesti toimiva kokonaisuus. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että valmiuslain mukaiset vaatimukset ja poikkeusolojen mukana tulevat

toimivaltuudet sekä tehtävät olisivat johdonmukaisesti yhteneväisiä normaaliolojen työkaluihin sekä suorituskykyyn. Näitä työkaluja ja suorituskykyä tuettaisiin valmiuslain mukana tuleville toimivaltuuksilla.

Yksityisen sektorin rooli ja varautumisvelvollisuus ovat merkittäviä muistion teemoja. On olennaista, että yksityiset toimijat, jotka tuottavat viranomaisille kriittisiä palveluita tai hoitavat julkisia hallintotehtäviä, sisällytetään varautumisvelvollisuuden piiriin. Tämä edellyttää selkeää sääntelykehystä ja yhteistyötä, jotta voidaan varmistaa riittävä varautuminen ja häiriönsietokyky kaikissa olosuhteissa.

4 Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Muistiossa korostettu tarve nykyaikaistaa valmiuslainsäädäntöä vastamaan paremmin nykypäivän monimutkaisia uhkakuvia on tärkeä. Johdonmukainen ja perustuslain kanssa sopusoinnussa oleva sääntelykokonaisuus on välttämätön, jotta voidaan varmistaa oikea-aikaiset ja tehokkaat toimet poikkeustilanteissa. Valmiuslain muutostyössä tulisi varmistaa hybridivaikuttamisen torjumiseen liittyvissä asioissa ja säädöksissä, että viranomaisten toimivaltuuden ja tiedonvaihto tulee mahdollistettua kaikissa olosuhteissa niin yksityisten kuin myös muiden viranomaisten välillä.

Kriittisten toimijoiden määrittely ja CER-direktiivin täytäntöönpano tarjoavat mahdollisuuden vahvistaa kansallista varautumista. On tärkeää, että Suomen lainsäädäntö sisältää yleisen määritelmän yhteiskunnan kriittisestä infrastruktuurista ja kriittisistä sektoreista, jotta voidaan varmistaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuus kaikissa olosuhteissa.

Normaaliolojen vallitessa viranomaiset sekä muut tahot toimivat niille osoitettujen tehtävien edellyttämällä tavalla. Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varaudutaan käytettävissä olevan tiedon perusteella. Merkittävään asemaan nousee erityisesti viranomaisten sujuva tiedonvaihto sekä jatkuvasti päivittyvä yhteinen tilannekuva, jonka avulla voidaan ennakoida muutoksia, ennakoida ja havaita hybridiuhkia sekä torjua niitä.

Huomioiden poikkeusolojen aiheuttama tehtävien lisääntyminen ja painopis-teen muutos, poliisille ja muille turvallisuusviranomaisille tulisi kirjata lakiin tai alemman tason säädökseen mahdollisuus määritellä ja priorisoida tehtävät, joiden suorittaminen on yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamiseksi välttämätöntä normaalioloista poikkeavissa tilanteissa ja samalla toteuttaa varautumista normaaliolojen aikana.

Varautumisen merkittävänä näkökulmana on kriisikestävyyden ja resilienssin lisääminen. On toivottavaa, että valmiuslain varautumiseen liittyvän sääntelyn käyttöönottokynnystä voidaan madaltaa ilman, että valmiuslakia otetaan täysmääräisenä käyttöön. Valmiuslain asteittainen käyttöönotto mahdollistaisi mm. poliisin toiminnan painottamisen yhteiskunnan kannalta haitallisimpiin häiriöihin ja tapahtumiin sekä niiden ennalta estämiseen.

Edellä mainitun lisäksi NATO-jäsenyys todennäköisesti edellyttää myös varautumiseen liittyviä toimenpiteitä niin poliisissa kuin muissakin viranomaisissa.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Esikuntapäällikkö

Markku Ranta-aho

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 15.02.2024 klo 09:22. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.